

Lapin liitto / Kunta-asiantuntija Laura Enbuska-Mäki
laura.enbuska-maki@lapinliitto.fi

Viite: Valmistelupyynnö sidosryhmille: Lappi-sopimus – Lapin maakuntaohjelman
2018-2021 toimeenpanosuunnitelma vuosille 2018-2020 (15.3.2018)

TORNION KAUPUNGIN LAUSUNTO LAPIN LIITOLLE

Tornion kaupunkistrategia 2017-2021 ja kärkihankkeet Lappi-sopimuksen toimeenpanosuunnitelmaan

Tornion kaupunkistrategia 2017-2021 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 26.2.2018 § 18. Strategia sisältää Tornion kaupungin uudistetun strategiaperustan (visio, toiminta-ajatus, toimintaperiaatteet), strategiset tavoitteet ja toimenpiteet sekä kaupungin kärkihankkeet.

Lisätietoja Tornion kaupunkistrategiasta:

<https://www.tornio.fi/kaupunki-ja-hallinto/talous-ja-strategiat/kaupunkistrategia/>

Tornion kaupunkistrategian mukaisesti ja Lappi-sopimukseen liittyen on noussut esillä seuraavat kaupungin kannalta keskeiset hankekokonaisuudet.

ARKTINEN TALOUS VAHVISTUU

HANKE 1: TornioHaparandan ydinkeskustan kehittäminen / Europan 14 –jatkosuunnittelu

Tornio ja Haaparanta ovat kehittäneet yhteistä kaupunkikeskustaa rajalle jo vuodesta 1995 lähtien (Rajalla – På Gränsen). Suomen puolella hankealue on pääosin toteutunut ja Tornion ydinkeskustan kehittämisen painopiste on siirtymässä E4 -tien välittömässä läheisyydessä olevalle kaupunkikeskustan ja Tornionjoen rajaamalle vyöhykkeelle. Vilkasliikenteinen E4 katkaisee Tornion keskustatoimintojen alueen toiminnallisen yhteyden Tornionjoen rantaan eikä alueen vetovoima- ja investointipotentiaalia ole pystytty vielä täysimääräisesti hyödyntämään.

Tornion ja Haaparannan kaupungit osallistuivat vuonna 2017 kansainväliseen Europan 14 -arkkitehtuurikilpailuun, jossa suunnittelualueena oli Tornioista Suensaaren eteläkärki jatkuen valtakunnan rajan yli Haaparannan puolelle. Kilpailun voittajaksi valikoitui ”Two Cities - One Heart” (Wilma Autio, Maija Parviainen ja Hanna Kuivalainen). Voittajatyön tavoitteena oli yhdistää suunnittelualue molempien keskustojen kaupunkirakenteeseen ja esittää ideoita mm. asumiseen ja matkailuun. Europan 14 -arkkitehtuurikilpailun jatkotoimenpiteenä Tornion kaupunki on käynnistänyt kohdealueen tarkemman suunnittelun vuonna 2018 (mm. kaavarunko, hankkeistaminen) yhteistyössä voittajatyöryhmän kanssa. Hankealueen infrastruktuurin kustannusarvio on arviolta 5-7 miljoonaa euroa.

Hankkeen etenemisen yhteydessä on suunniteltu myös yhteistyötä Lapin Ammattikorkeakoulu Oy:n ja Ammattiopisto Lappian kanssa. Yhteistyö sisältyy Tornion kaupungin ja em. oppilaitosten laatimaan kolmikantakumppanuussopimukseen. Yhteistyön kautta voi tulla ajankohtaiseksi myös kehittämishankkeet tulevien kahden vuoden aikana.

Lisätietoja Europan 14 -arkkitehtuurikilpailusta:

<http://europan.fi/>

<https://www.europan-europe.eu/en/news/e14-topic-productive-cities>

Europan 14 –arkkitehtuurikilpailun voittajatyö: Two Cities – One Heart (TornioHaparanda).

HANKE 2: Arctio – Tornio Energy, Industrial and Logistics Park

Tornion Röyttän satamaan avataan 2018 Pohjoismaiden suurin LNG-tuontiterminaali. Sataman läheisyyteen on suunnitteilla uusi yritysalue, joka on nimetty Arctioksi. Yritysalueen valmistelutyöt (mm. markkinointi ja kaavoitus) ovat käynnissä. Arction menestystekijät nojaavat vahvaan teollisuusklusteriin, laadukkaaseen infrastruktuuriin ja logistiikkaan sekä raaka-ainevirtoihin. Arctiossa voi hyödyntää LNG:tä, jonka höyrystys tuottaa valtavasti kylmäenergiaa. LNG:tä voivat hyödyntää erityisesti metalliteollisuus, kemian- ja petrokemian teollisuus, bio- ja kiertotalous, kaivosteollisuus, logistiikka-ala, meriliikenne, polttoaineala, energiasektori, datakeskukset, elintarvikeyritykset, kryogeniikka sekä kaasualan tutkimus ja kehitys.

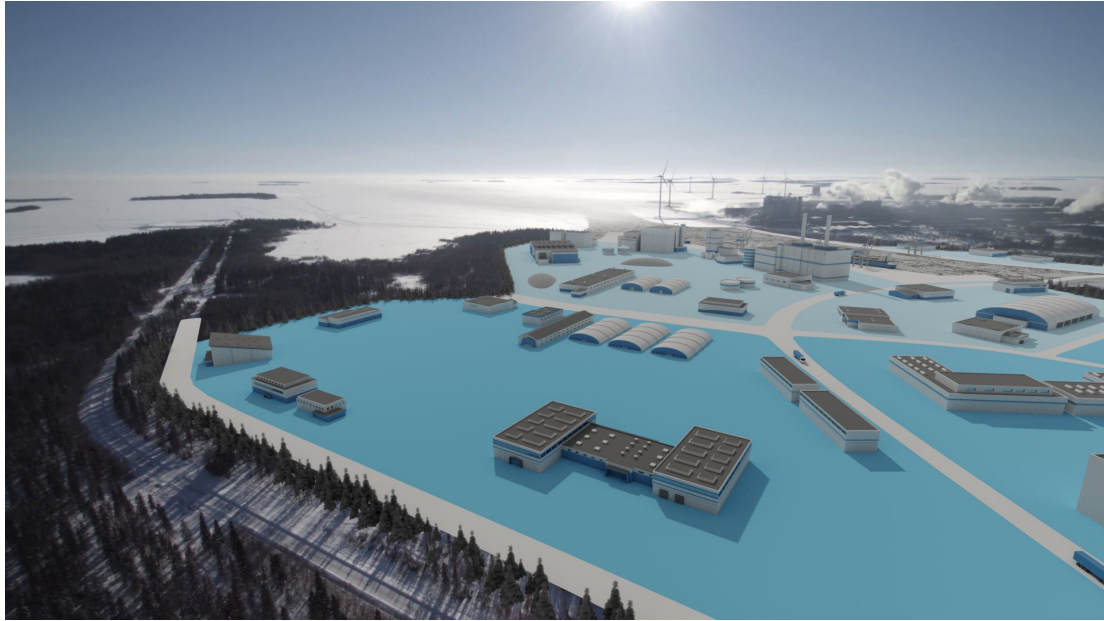
Team Botnia Oy on toteuttanut Arktinen LNG-puisto esiselvityshankkeen 2015-2016. Tällä hetkellä Arction suunnittelualueella on käynnissä osayleiskaavan laatiminen. Röyttän strategisen osayleiskaavan laatiminen etenee siten, että helmi-maaliskuussa 2018 on valmisteluvaiheen kuuleminen, kesällä 2018 täydennetään luonto- ym. selvityksiä ja kaava valmistuu loppuvuodesta 2018. Syksyllä 2018 on mahdollista käynnistää ensimmäisiä hankeasemakaavoja.

Lisätietoja hankkeesta:

Esite: <http://www.bothnianbusiness.fi/arctio-2/arctio/>

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=x9X7uTwhUJ4>

Arctio - Tornio Energy, Industrial and Logistics Park

HANKE 3: Tornion matkailun masterplan

Tornion matkailullisen vetovoiman vahvistaminen on noussut keskeiseksi strategiseksi tavoitteeksi kaupunkistrategian uudistamisprosessin yhteydessä. Tornioon on tehty viime vuosina useita matkailua palvelevia investointeja sekä parannettu olemassa olevaa matkailuinfraa (mm. uudet hotellit, Elämystehdas Lappari, Tapahtumakeskus Toranda). Tällä hetkellä rajakauppa on keskeinen matkailun vetovoimatekijä, mutta tulevaisuudessa Tornion matkailullinen potentiaali tulisi saada laajemmin hyödynnettyä. Meri-Lapin seudullinen matkailun kehittämissyhtiö Meri-Lapin Matkailu Oy aloitti toimintansa 2014 ja Tornion kaupunki on toiminnassa tiiviisti mukana. Matkailullisesti Tornio ja torniolaiset yritykset ovat verkostoituneet myös Lappi-tasolla sekä valtakunnanrajan yli Ruotsiin.

Tornion matkailun nostaminen uudelle tasolle edellyttää matkailun kokonaisvaltaisen kasvuohjelman laatimista (Tornion matkailun masterplan), jossa kaupunki, elinkeinoelämä ja muut toimijat sopivat yhteisistä tavoitteista ja toimenpiteistä, työnjaosta ja yhteistyöstä eri toimijoiden kesken. Tornion matkailun kasvuohjelman laatiminen on asetettu vuodelle 2018 kaupungin talousarviotavoitteeksi ja ohjelman laatimisen jälkeen edetään toimeenpanovaiheeseen vuodesta 2019 eteenpäin.

Tornion matkailun masterplan -hankkeesta on jätetty rahoitushakemus Lapin liittoon 23.2.2018. Hankkeen hallinnoija on Team Botnia Oy ja suunniteltu toteutusaika 1.4.2018-30.9.2019. Kokonaiskustannusarvio on 166 472 euroa, josta suunniteltu omarahoitusosuus on 49 942 euroa (30%).

Myös Masterplan –hanke sisältyy osaksi Tornion kaupungin, Lapin ammattikorkeakoulu Oy:n sekä Ammattiopisto Lappian välistä kolmikantayhteistyötä.

PUHDAS LUONTO, HYVÄ ELINYMPÄRISTÖ, KULTTUURI JA TOIMIVAT PALVELUT LUOVAT HYVINVOINTIA

HANKE 4: Tornio 400 v.

Tornio sai kaupunkioikeudet 12.5.1621 Ruotsin kuningas Kustaa II Adolfin toimesta. Kaupungin 400-vuotisjuhlallisuuksia vietetään vuonna 2021. Juhlavuoden ohjelmaa ryhdytään valmistelemaan jo vuonna 2018 ja tarkoituksena on, että ohjelma suunnitellaan ja toteutetaan laajasti eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Yhteistyö on mahdollista myös muiden samana vuonna perustettujen kaupunkien kanssa (esim. Luleå, Piteå, Göteborg, Borås). Juhlavuosi on tarkoitus toteuttaa osittain ulkopuolisella rahoituksella.

HYVÄ SAAVUTETTAVUUS MAHDOLLISTAA KASVUN JA KILPAILUKYVYN SEKÄ HYVINVOINNIN

HANKE 5: Tornion ja Meri-Lapin kansainvälisen saavutettavuuden parantaminen

Kemi-Tornio on Lapin logistinen keskus, jossa on mm. kaksi teollisuussatamaa (Röyttä, Ajos), Kemi-Tornion lentoasema, TornioHaparanda matkakeskus (Suomen ja Ruotsin joukkoliikennepalvelut) sekä kolme maantieliikenteen rajanylityspaikkaa Ruotsiin (14 milj. rajanylittäjää vuodessa). Tornio on selvästi Suomen vilkkain kansainvälinen maarajanylityspaikka ja toiseksi vilkkain rajanylityspaikka Helsinki-Vantaan lentoaseman jälkeen. Kemi-Torniossa kohtaavat useat Eurooppa- ja valtatiet (E4/E8/ E75/ vt. 4/vt. 21,/vt. 29) sekä useat yleiseurooppalaiset kuljetuskäytävät (mm. Merten moottoritie, Bothnian Corridor).

Tornio on myös raideliikenteen kansainvälinen solmukohta ja risteysasema Suomen ja Ruotsin rajalla. Tornioista on Suomen ainoa olemassa oleva Jäämeren ratayhteys Ruotsin Haaparannan ja Bodenin kautta Norjan Narvikin satamaan sekä Suomen ainoa läntinen ratayhteys Ruotsin ja Tanskan kautta Keski-Eurooppaan. Torniossa kohtaavat Ruotsin radan lisäksi Tornion Röyttän satamarata, pohjoisesta Kolarin rata sekä etelän suunnasta Helsingistä tuleva Suomen päärata (Pohjanmaan rata).

Rajasijainnista huolimatta Tornion raideliikenteen infrastruktuuri ja logistiset palvelut ovat alikehittyneet, sillä Suomen kansallinen raideliikennepolitiikka on suuntautunut viime vuosikymmeninä voimakkaasti idän raideliikenneyhteyksien suuntaan (Venäjä). Länsiyhteyksiä Ruotsiin ja Norjaan ei ole Suomen valtion toimesta kehitetty, mistä yhtenä osoituksena on edelleen sähköistämättä oleva (Kolari)-Tornio-Laurila rataosuus. Tämä on johtanut mm. siihen, että TornioHaparandasta on muodostunut Suomen ja Ruotsin yhteisen Bothnian Corridorin (TEN-T) merkittävin logistinen pullonkaula ja tämä on todettu myös Eurooppa-tasolla useissa TEN-T verkkoa koskevissa erilliselvityksissä. Muiden Pohjoismaiden välillä vastaavia pullonkauloja ei ole.

Laurila-Tornio-Haaparanta ratayhteys tulee sähköistää pikaisesti ja raja-alueen raideliikenteen logistinen infrastruktuuri saattaa siihen kuntoon, että se mahdollistaa sujuvan ja kustannustehokkaan rajanylityksen maiden välillä sekä tavara- että henkilöliikenteessä. Tämä avaa kansantaloudellisesti pienillä investoinneilla kansainvälisen kuljetuskäytävän Pohjois-Suomesta Eurooppaan, parantaa liikenneyhteyksiä ja saavutettavuutta sekä avaa tätä kautta alueen elinkeinoelämälle kokonaan uusia markkinoita ja mahdollisuuksia. *Pohjanmeri-Itämeri ydinverkkokäytävää tulee jatkaa Suomessa Helsingistä Tornioon ja Ruotsin puolella Tukholmasta Haaparannalle. Tämä avaa uusia EU-rahoitusmahdollisuuksia maiden välisen liikenneinfrastruktuurin kehittämiseksi (esim. CEF -rahoitus 2021-).*

Tornion kannalta toinen merkittävä asia on **Kemi-Tornion lentoaseman yhteyksien turvaaminen ja kehittäminen** osana Suomen ja Lapin lentoasemaverkkoa. Vuonna 2017 lentoaseman matkustajamäärä ylitti jälleen 100 000 matkustajan rajan. Tulevaisuudessa Kemi-Tornion lentoaseman suurimmat kehittämismahdollisuudet nojaavat muiden Lapin lentoasemien tavoin kansainvälisesti koko ajan kasvavaan matkailun vetovoimaan Suomen Lappia kohtaan.

Lisätietoja lausunnosta:

Sampo Kangastalo
Kehitysjohtaja, Tornion kaupunki
040 764 0559
sampo.kangastalo@tornio.fi

